

Izhaja vsak dan razen
nedelje in praznika ob
3. popoldan.

Posamezna številka stane
10 vinarjev.

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Po pošti stane mesečno
3 K 20 v

Uredništvo in upravni-
štvo: Schmidererjeva u-
lica št. 5.

Telefon 3/VI.

Letnik 2.

Maribor, četrtek 9. januarja 1919.

Štev. 6.

Rezultati svetovne vojske.

Na prvi pogled je jasno, da je ideja demokracizma zmagala nad absolutizmom in imperijalizmom Rusije, Nemčije in Avstro-Ogrske. — V Italiji se še upirajo demokratskim načelom in zahtevom Wilsonovih točk, a končno bodo prej ali slej tudi tam, zlasti socialistični krogi dosegli, da se odstrani imperijalistični furor italijanskih generalov, ki jih podpira vlada in kapitalistična gospoda. Eppur si muove.

Razen držav, ki so bile že preje, kljub kraljem, dovolj demokratsko urejene, t. j. Anglija, Norveška, Rumunska in Srbija, razen teh so se tekom zadnjih mesecev pojavile nove, mlade republike. V teh republikah pravzaprav danes bolj vre kakor v omenjenih kraljevinah, a vendar bodo najbrž te vladne oblike ostale, torej v Češki, dalje v Nemški Avstriji, zlasti če bo združena z Nemčijo, v Poljski, v Nemčiji in v mnogih republikah ruskih, ako se ne bodo spet združile v nekdanjo enotno Rusijo. Ob tej priliki naj zopet poudarjam, da se mi Jugoslovani, ki smo se združili s Srbi, v današnjem času ne smemo pričakati o tem, kaj da hočemo. Edinstvo nam je sedaj najbolj potrebno. Le pogledjmo, kako dela z nami Italijan, kako na Koroškem ošabni Nemec spet dviga svojo glavo; glejte, kako Madžari preže na naše, s težavo zasedeno Medmurje, a Prekmurje noče še dati. Kakšni boji, kakšna negotovost bi nam vedno grozila, ako nam ne bo Srbija na mirovnem kongresu zagotovila meje in našo državnost. Kam bi padlo naše, že itak oslajeno gospodarstvo, ako nam ne bo Srbija s svojim uplivom, s svojim kreditom pomagala in s tem zajamčila, da ne bo naš denar popolnoma brez vrednosti.

Na to moramo danes misliti, zato ne bomo govorili o tem, kaj bi rajši in kaj ne. To še vse pride, zlasti tedaj, ko si bomo kaj boljšega zaslužili, četudi sem osebno prepričan, da se nam ne bo godilo slabo, temveč gotovo boljše, kakor bi se nam tedaj, ako bi bili ostali pod staro Avstrijo. Več v tej sili res ne moremo zahtevati, kajti — bodimo odkriti — zaslužili si nismo dosti, če ne celo ničesar. Ali se mar danes masa našega ljudstva res kaj rada žrtvuje za svojo državo? Odgovorimo si in bodimo pravični.

Demokratizem je torej zmagal, ker ideja mnogokrat zmagata tudi brez zaslug. In z demokracizmom bo tudi zmagal socializem t. j. da bo tekom časa država oziroma vlada, ki naj po načelu demokratizma predstavlja ljudsko voljo, tudi v svoje roke prevzela premoženje ali bolje rečeno dobičke tega premoženja, ki bodo potem kot last države last ljudstva.

To seveda ne gre kar čez noč in zato so n. pr. na Nemškem začasno sklenili prevzeti rudokope in premogokope; za vse drugo je še treba razvoja in časa.

Razventega je v tej vojski podlegel militarizem, seveda z orožjem, torej je bil militarizem premagan z drugim militarizmom, kajti proti sili ni drugega ko sila. A vendar ga je premagala ideja miru, pacifistična ideja in če bog da, ne bo več takih groznih vojsk.

Danes tudi dostikrat slišiš, da je v tej vojski podlegel internacionalizem soc. demokratov. To je v toliko res, da ta stranka ni mogla preprečiti vojske. A objednem pa moramo tudi reči, da ga ni baš premagal nacjonalizem. Amerikanci, Angleži in Francozi niso iz nacjonalizma stopili v vojsko, temveč največ proti absolutizmu, proti militarizmu in proti nečlovečnosti. In razven tega je igralo poleg še dosti drugih momentov, kakor n. pr. trgovska konkurenca in dr. — Več še ob priliki!

Političen pregled.

Nova vlada bo v kratkem imenovana. Štela bo šest članov. Dva resorta pripadeta Jugoslovanski demokratski stranki, dva Slovenski ljudski stranki in dva Socijalno demokratski stranki, tako da bodo vse politične stranke v vladi enakovredno zastopane. Slovenski ljudski stranki pripade razen tega še predsedništvo. Izmed prejšnjih poverjeništev ostanejo tiste resorti: 1. notranji, 2. pravosodstvo, 3. narodno gospodarstvo, 4. uk in bogočastje, 5. socialna skrb in 6. javna dela. Referat v kmetijstvu pripade najbrže predsedniku ali pa se prideli poverjeniku za uk in bogočastje. Pokrajinske finance se pridele referatu za pravosodstvo. Resort za pravosodje in pokrajinske finance prevzame dr. Vladimir Ravnihar, resort za narodno gospodarstvo pa dr. Gregor Žerjav. Za predsednika bo najbrže imenovan prelat Andrej Kalan. Kakor čujemo, prevzame poverjenišтво za notranja dela dr. Janko Brejc, poverjenišтво za nauk in bogočastje dr. Karl Verstovšek, resort za socialno skrb Anton Kristan, poverjenišтво za javna dela pa ing. Stebi.

Koroška. O boju se nadalje poroča: 7. januarja so v Podroščice Nemci ob 8. uri zjutraj začeli streljati z artiljerijo na naše pozicije. Ob pol 11. dopoldne so napadli naše od vseh strani. Po enournem boju so bili odbiti. Izgube sovražnika so bile velike, pri nas smo imeli enega težko ranjenega. Ob pol 12. uri dopoldne so pričeli Nemci obstreljevati s težko artiljerijo vhod v železniški predor. Ob 1. uri popoldne so Nemci napadli zopet naše pozicije na levem krilu. Po polurnem boju so bili zopet odbiti z velikimi izgubami. Streljanje je na obeh straneh trajalo do

2. ure popoldne. Od 2. naprej je mirno. Našo posadko, ki je že več kot tri dni v boju, vodi stotnik Martinčič. Pri Velikovcu in Spod Dravogradu včeraj ni bilo nič novega.

O Wilsonovih nasprotnikih. Ob priliki manifestacije za zvezo narodov v Alberthallu izjavil je ob velikem odobravanju predsednik Bunning: Iz svetovne vojske je izšel velik heroj Wilson. Ali na žalost je res, da proti Wilsonu ustaja velika sila, a ta ne obstoji samo iz ljudi, ki se zovejo državniki (Clemenceau? Op. ur.), temveč tudi iz vojnih dobičkarjev-kapitalistov in iz vseh neprijateljev delavske stroke, ki se s temi borijo že več let. Delavstvo pa tvori veliko telo, ki bo Wilsonu vedno šlo na roko ter ga podpiralo.

O Clemenceau-u in Pichonu. V Humanite piše Cochin: Clemenceau (Klemensó) ministerski predsednik, ki bode — kar pa ni verjetno — predsedoval mirovni konferenci in pa Pichon, zunanji minister, so bojda v velikem nasprotju z Wilsonom; Clemenceau namreč misli, da bo še vedno treba oboroževanja, ker človek da je zver. Radi tega, da tudi ni treba zveze narodov. Ravnotako Pichon. Meščanski listi, da so zadovoljni s to politiko. »Figaro«, francoski list tudi piše o nasprotju med Clemenceaujem, Lloyd Georgom in med Wilsonom. (Op. ur.: Mogoče je nekaj na teh stvareh, a mislimo, da bo Wilson in za njim stoječa Amerika, ki je Francozom in Angležem tudi precej denarja posodila in jim pošteno pomagala, tudi imela še kaj reči!)

Volitve v Madžarski. Ogrska vlada je odločila čim preje razpisati volitve za konstituantno. Okraji se bodo na novo razdelili. Volitev bo na podlagi jednake in tajne volilne pravice. Cela Ogrska (bogve, kako si se to mislijo op. ur.) bo razdeljena na 463 volilnih okrajev. Od vsakih 100 izbranih poslancev odpade 25. mandator manjšini (?) Antanta naj bi štela volitve v zasedenem ozemlju. (?) Volitve se vrše koncem tega meseca.

Mariborske novice.

Različne vesti krožijo danes po mestu, da je padel Velikovec, da so nemške čete napadle Kadgono itd. Na merodajnem mestu še zjutraj o tem ni bilo nič znano. Opozorjamo občinstvo, naj se ne da varati.

Nadzornik ljudskih šol Dreflak. Čitali smo pred nedavnim, da je bil od Narodne vlade odstavljen. Danes je še vedno na svojem mestu. Sicer je mogoče medtem aboniral »Slovenskega gospodarja«, a to ne bo dovolj, da ostane nadzornik on, ki je preje vedno trdil, da je v slovenskih šolah »Amtssprache deutsch!«. Če zna mož slovensko, prav, naj obdrži kakšno službo na kaki šoli, a nadzorniki naj postanejo danes rajši ljudje, ki so že 1. 1914 in med celo vojsko trpeli za svoje slovensko prepričanje. Takih mož je dovolj. Ako želite, jih nastejemo. Zahtevamo

torej, da se ob končni ureditvi ljudskih šol tudi to vprašanje uravna. In sicer takoj. Mi to zahtevamo v imenu tlačenih in mnogih slovenskih staršev!

Spomenik Gavrilu Prinčipu. V Hadžićih (blizu Sarajeva) se je osnoval odbor, da se prenesejo njegove kosti in da se mu postavi spomenik, ker da je bil velik karakter, ki ni hotel vzeti mnogih olajšav, katere so mu nudile avstrijske oblasti za to, da bi izdal one ugledne srbske može, ki so bili zapleteni v atentat. Pokroviteljstvo cele akcije je prevzel Gligoriji Jef-tanović, predsednik Nar. Vijeća v Sarajevu.

Slovanska Čitalnica v Mariboru ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo dne 12. jan. 1919 ob 8. uri zvečer v svojih društvenih prostorih. Po zborovanju je oddaja čitaln. časopisov v podnaročbo potom dražbe.

Jugoslovanska umetniška razstava v Parizu. Za časa mirovne konference v Parizu bodo jugosl. umetniki v Parizu priredili razstavo. Slovenci pošljejo svoje umetnine v Zagreb, odtod pojdejo preko Reke po ladji na Francosko. Pokrovitelj razstave bo slovit, svetovno znani dalmatinski kipar Ivan Meštrovič.

Orožni listi, katere je izdal nemški magistrat do 2. jan., so razveljavljeni. Vso orožje se mora oddati na rotovžu. Natančna določila so razvidna iz lepakov.

Popis in zaznamovanje vojnega posojila in bankovcev. Pri znanih razmerah, zlasti pri zadolženosti stare Avstrije, je nemogoče, da bi se mogli udeležiti likvidacije po deležu našega prebivalstva. Zato moramo skrbeti, da varujemo naše prebivalstvo z zamenjavo bankovcev Avstro-ogrske banke za nov denar naše države in s prevzetjem enega dela vojnih posojil, ki je v rokah naših sodržavljanov zlasti mladoletnih, hranilnic in občin, v kolikor bode to z ozirom na gospodarsko moč naše države mogoče. V to svrhu je na vsak način v enem kakor drugem slučaju potreben popis vseh na našem ozemlju nahajajočih se bankovcev in vsega v naših rokah se nahajajočega vojnega posojila. Seveda je treba obenem preprečiti uvoz bankovcev in vojnega posojila. Naše prebivalstvo naj torej pomni, da bi se vse to zgodilo le v varovanje naših lastnih koristi, vsled česar naj z zaupanjem in razumevanjem položaja podpira tako akcijo, če bi se mero-dajni krogi k isti odločili. Zanašamo se, da bo Narodna vlada v Beogradu tozadevno storila odločilen korak ter s tem dokazala, da hoče biti prava zaščitnica gospodarskih interesov cele Jugoslavije.

Reorganizacija vojske. Misija za reorganizacijo vojske je izdala proglas proti razširjanju neosnovanih, razburljivih vesti na naših severnih mejah. Proglas pozivlja prebivalstvo, naj zaupa vodstvu Narodne vlade, ki je korenito pomedla stari avstrijski sistem in ki bo javnost redno in točno informirala o vseh dogodkih, ako tudi bi bili za nas neugodni. Oklic svari gledé vohunov in prosi prebivalstvo, naj ne daje lahkomišelnosti tujcem informacij o ustroju moči in razpostavitve naše armade. Nadalje veli proglas: Naša nova demokratična vojska, posebno višji poveljniki, ne smejo in ne smejo biti ločeni od civilnega prebivalstva. Javnost se zaradi tega obvešča, da, celo prosi, naj se obrača v vseh vojaških stvareh na kompetentna vojaška oblastva, ki bodo hvaležna za vse podatke in ki bodo dajala rada vsa žaželjena navodila.

Preureditev prispevka za preživljanje. Z naredbo Narodne vlade SHS v Ljubljani št. 249 Ur. list št. 27 se z dnem 15. januarja 1919 ustavljajo in na novo urejajo prispevki za preživljanje in amerikanske podpore in sicer v glavnem takole: Stalni postavki,

ustanovljeni v § 3 l. odst. točki 2 in 3 zakona, z dne 27. julija 1917 na 1 K 20 v, oziroma na 1 krono, ako svojci, da si je upravičenost do prispevka docela dana, vendar niso povsem brez zaslužka in dohodkov. Najvišji dnevni prispevek vseh oseb skupnega gospodarstva vpoklicančevega je znižan na 8 kron, ozir. ob prej omejenih razmerah na 6 kron. V iznozemstvo se prispevki ne na azujejo. Svojci invalidov in preostalih rodovine padlih, vsled vojne umrlih, ali pogrešanih vojakov ne dobe več prispevka za preživljanje, ampak, ako so upravičeni, naklonitev po zakonu dne 28. marca 1918, drž. zak. št. 119. Vsi prispevki za preživljanje in vse takozvane amerikanske podpore po zakonu z dne 17. avg. 1917 drž. zak. št. 375 se z dnem 15. januarja 1919 začasno ustavijo. Kdor hoče izza dne 16. januarja 1919 nadalje prejemati prispevek za preživljanje, mora najkasneje do dne 15. januarja 1919 vložiti pri pristojni davčni oblasti (ne pri podporni komisiji in ne pri okrajnem glavarstvu) prošnjo, na kateri potrdita občinski in župni urad. 1. da je vpoklicanec še v vojaški službi narodne vojske - a ne v službi narodne straže, ali pa da se ni vrnil iz ujetništva. 2. da je vzdrževatelj - vpoklicanec preživljal sebe in družino le z mezdnim zaslužkom oziroma svojo plačo. 3. da so svojci vpoklicancevi brez zaslužka in dohodkov, ali pa da bi se navzlic svojim zaslužkom in dohodkom brez prispevka nikakor ne mogli preživljati. Prošnji naj se prilože dosedanje plačilne pole, ako jih oblasti niso že pridržale. Istotako je do 15. jan. 1919 pri pristojni davčni oblasti vložiti prošnje za nakazilo naklonitev onim osebam, ki so izgubile prispevek za preživljanje (svojci invalidov itd.). V istem roku in pri istem oblastvu in s sličnimi potrdili ter dosedanje plačilno polo je nadalje vložiti prošnje za nadaljno izplačevanje amerikanskih podpor, katerih zneski se izpremene kakor pri prispevku za preživljanje. Da bi bila brez izplačila te podpore podpirancu resno ogrožena prehrana, bosta morala občinski in župni urad pred vsakim izplačilom potrditi posebej.

Pogajanja med ogrsko vlado in jugoslovanskimi delegati o finančnih vprašanjih so se 3. t. m. končala. Imela so samo informativni značaj. Jugoslovanski delegati so izjavili, da morajo protestirati proti nadaljnjemu izdajanju bankovcev ter da bodo v varstvo jugoslovanskih interesov odposlali v Avstro-ogrsko banko stalno vladno komisijo. Jugoslovanska država obdrži za sedaj še kronsko valuto, vendar pa onemogočuje uvoz kronskih bankovcev. Jugoslovanska komisija je na to odpotovala na Dunaj k pogajanjem zaradi valutnega vprašanja.

Maksimalne cene za gostilne bo tudi treba določiti. Čeravno je cena mesu padla za polovico, vendar še stane po nekaterih gostilnah pečenka še vedno 9 do 10 K kakor v času največje draginje.

Žigovanje in štetje avstro-ogrskih bankovcev je bilo na ukaz centralne vlade v Beogradu sklenjeno v zadnji seji Narodne vlade. Razglas priobčimo v kratkem.

V Ljubljani priredi danes jugoslov. soc. dem. stranka ljudski shod, na katerem bo delavstvo zahtevalo znižanje cen in odpravo stanovaljske bede.

Tobaka še vedno ni v Mariboru, zato pa tem bolj cvete kupčija z njim. Razni prekupeci ga prodajajo od 160 do 260 K kilogram. Kje tiči vzrok, da pri nas ne dobimo tobaka, v Ljubljani pa ga je dovolj. Prosimo pojasnila!

Karte za sveče se bodo izdajale na hišne listine v soboto 11. jan. Podstranke dobijo iste v ponedeljek povodom izdaje nakupnih kart.

Mestno kopališče bode 11. t. m. otvorjeno. Natančne podatke priobčimo jutri.

Prodaja krompirja se je preuredila: Krompir v poljubni množini prodajajo klg po 70 vin. sledeči trgovci: Murko, Zentner, Opelka, Primus, Frühauf.

Premog je že došel v Maribor in se bo začelo z izdajo najpoznejše prihodni teden.

Nove družinske karte za podstranke se bodo izdajale prihodnji teden v uradu Elisabethstrasse in sicer: črke A—F v ponedeljek 13., G—M v torek 14., N—R v sredo 15., S—Z v četrtek 16. jan. dopoldne od 8. do 11. Karte za stranke dobijo hišni posestniki v petek 17. jan. proti izkazu hišnih listin.

Razne novice.

Monakovski nadškof za ločitev cerkve od države. Nadškof v Monakovem je v svoji novoletni poslanici priporočal, naj se ločitev cerkve od države ne izvrši po francoskem načinu, marveč tako kakor v Ameriki.

Gospodarska kriza v Nemčiji. Doktor Müller, državni tajnik državnega gospodarskega odseka, je nekemu časnikarju izjavil, da je nemško gospodarstvo v kaotični zmedbi. Ententi so morali dati toliko železniških vozov in strojev, preje pa so že dosti izgubili v Rusiji, Rumuniji in Avstriji. Dalje so vse stvari zelo drage (vsled valute) in še zahtevajo delavci zvišanje plač. Veliki štrajki se pripravljajo. Vse blago bo torej tako drago, da Nemčija ne bo mogla več konkurirati. — Če pa Nemčija izgubi še Alzacijo in Lotaringijo, izgubi Nemčija 28 milijonov ton železne rude. Če izgubi dalje sarsko kotlino (Saarbecken) izgubi letno 10 milj. ton premoga. Zato bi morala Alzacija dati Nemčiji rudo, Nemčija pa bi dajala Alzaciji premoga. — Razven tega še groze Poljaki. In med vojsko je nemška trgovina izgubila vse svoje odjemalce. Pa Nemčija bi še hotela delati, da bi je le pustili življenske potrebščine, premog in rudo. Inače bi se morala 1/5 Nemcev izseliti v tujino ali pa bi gladu poginili. Če pa bi antanta zahtevala 100 milijard vojne odškodnine, potem pa bi bilo Nemčije konec. — Saj bodo morali s težavo Nemci sami sebi plačati oz. poravnati vojna posojila, drugače so izgubljeni. Za 5 milijard mark obresti vojnih posojil bi že še zmogli. Nemčija torej še ne obupava, če ji bo le antanta pustila surovine, rudo in ji dovolila, si dobiti novih odjemalcev.

Karbidne svetilke

za gostilne, stanovanja, hleve, 6 ur razsvetljave stane 20 do 25 h. Karbid po ceni. — Velika zaloga okvirjev in fotografskih predmetov. 3—1

C. Th. Mayer

Maribor, Zg. Gospodarska ulica 39.

Popolno sedlo in dobro ohra-njena ledenica (omara) za domače gospodarstvo se po ceni proda. Ptuj, Scheibel, Anastasius Grünova ul. 20. 2—1

Hiša če mogoče z vrtom, za malo družino, se išče v najem, ali pa stanovanje z eno ali več sobami in kuhinjo, do 1. svečana. Vpraša se pri **Obranu**, Fischergasse 9. 2—2

Trgovina s papirjem

Ivanka Weixl, Gospodarska ulica 33 priporoča razglednice, papir in druge pisarniške ter šolske potrebščine.